वधेयक स मतिमा दर्ता नं १२

कनकासुन्दरी गाउँपा लका कृ ष व्यावसायिक प्रर्वधन नीति २०८०

१ पृष्ठभूमिः

निर्वाहमुखी तथा छरिएर रहेको कृषि उत्पादन प्रणालीलाई आधुनिक, सघन, प्रतिस्पर्धी एवंव्यवसायमुखी बनाउन आवश्यक भएको छ । कृषिजन्य वस्तुहरुले सुनिश्चित वजार पाउननसक्नाले कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व अपेक्षित रुपमा वृद्धि हुन सकिरहेको छैन । कृषि व्यवसायप्रवर्द्धन गर्न कठिन भएको सन्दर्भमा प्रभावकारी वजार व्यवस्थापन प्रणालीको विकासबाट विश्व वजारका अवसरहरुको उपयोग गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा टेवा पुर्‌याउन राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१को "व्यावसायिक तथा प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीका आधारहरूको विकास गरी क्षेत्रीय र विश्ववबजारसँग प्रतिस्पर्धात्मक बनाउने" उद्देश्य अनुरुपकृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन कार्यलाई गति प्रदान गर्नकृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति, २०८० लागू गरिएको छ ।

२. उद्देश्य

२.१ वजारमुखी र प्रतिस्पर्धात्मक कृषि उत्पादन गर्न सघाउ पुर्‌याउने ।

२.२ कृषिजन्य उद्योगको विकास गरी आन्तरिक वजार तथा निर्यात प्रबर्द्धनमा योगदान पुर्‌याउने ।

२.३ कृषिको व्यावसायिकरण गरी गरिबी निवारणमा सहयोग पुऱ्याउने ।

३. नीति

३.१ भौगोलिक, प्राविधिक र आर्थिक संभावनाका आधारमा वृहत उत्पादन क्षेत्र (GrowthCenter) हरुको स्थापना तथाविकास तर्फ जोड दिइने छ

३.२ औद्योगिक नीति अनुरुप स्थापना हुने विशेष आर्थिक क्षेत्र (Special EconomicZone) हरुसंग समन्वय हुने गरी बजारको माग अनुसारको उपयुक्त परिमाण रगुणस्तरका विशेष कृषि वस्तु उत्पादन गर्न सरोकारवालाहरुको प्रतिवद्धताको आधारमानिम्न लिखित विशेष उत्पादन क्षेत्रहरुको किटान गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

(क) व्यावसायिक वाली/वस्तु उत्पादन क्षेत्र (Commercial crop/CommodityProductuion Area) ,

(ख) प्रांगारिक/ विषादिरहित उत्पादन क्षेत्र (Organic /Pesticide-freeProduction Area) र

(ग) निर्यातमूलक वाली/वस्तु उत्पादन क्षेत्र (Agri Product Export Area)

३.३ किटान गरिएका कृषि उत्पादन क्षेत्रहरुमा उत्पादन सामाग्री, प्रविधि एवं प्राविधिक सेवा,कृषि सडक, ग्रामीण विद्युतीकरण, सिंचाई, कृषि व्यवसाय ऋृण, विमा, बजार व्यवस्था,सूचना प्रणाली, उपयुक्त कृषि यान्त्रिकरण एवं प्रशोधन लगायतका सुविधाहरू सम्बन्धितसरकारी, गैरसरकारी, सहकारी तथा नीजि क्षेत्रको सहकार्यमा एकीकृत रुपमा सुनिश्चितगरिनेछ ।

३.४ व्यापारिक तथा भौगोलिक क्षेत्रहरूको आधारमा गुणस्तरीय कृषिजन्य उत्पादन सामाग्री रउत्पादनको संकलन, प्रशोधन, संचय, ढुवानी र वजार मूल्य जस्ता व्यावसायिक सेवा प्रदानगर्न सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रको सहभागितामा व्यावसायिक सेवा केन्द्रको स्थापनातथा विकास गरिने छ ।

३.५. सिंचाई, कृषि सडक, संकलन केन्द्र, शीत भण्डार (कोल्ड र फ्रोजेन स्टोरेज र कुलिङच्याम्वर), ग्रामीण विद्युतीकरण,उपयुक्त कृषि प्रविधिको विकास, परीक्षण सेवा जस्ताव्यवसाय प्रवर्द्धनका पुर्वाधारहरु सरकारी, नीजि, सहकारी, गैर सरकारी तथा नागरिक समाजसमेतको सहकार्यमा विस्तार गरिने छ ।

३.६. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्नका लागि कृषि व्यवसायका संभावना र आवश्यकताको आधारमाकृषक एवं व्यापारीहरु तथा कृषि उद्यमी एवं संवन्धीत सरोकारवालाहरु वीच हुने करारसेवालाई व्यवस्थित तथा वैज्ञानिक वनाईने छ ।

३.७कृषिजन्य व्यवसायको लागि आवश्यक पर्ने उपकरण, थ्रेसर, स्प्रिङकलर, वीडिङ.मेशिन,हार्भेष्टर, चिलिङ्ग भ्यान, कुलिङ. भ्याट, मिल्क प्रोसेसर, कृषि यन्त्र आदिमा गर्दासम्बन्धित निकायहरुको सिफारिशमा व्यवसायस्थापना का ला ग ५०प्रतिशत छुट दिइने छ ।

३.१० विपन्न वर्ग, महिला र दलित वर्गवाट कृषि उद्यम स्थापना ⁄संचालन गर्न विशेष कार्यक्रमलागु गरिने छ ।

३.११ शिक्षित बेरोजगार तथा सेवा निबृत व्यक्ति वा समुहलाई कृषि तथा पशुजन्य व्यवसायस्थापना तथा सञ्चालनका लागि व्यावसायिक कार्यक्रम तयार गरि लागू गरिनेछ ।

३.१२ बजार मांगको आधारमा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न, जनशक्ति विकास गर्न जोड दिनुकासाथै सरकारी, सहकारी र गैर सरकारी स्तरमा तालिम दिने संस्थाहरुलाई समेत क्षमताअभिवृद्धि गर्न सहयोग गरिने छ ।

३.१५ सार्वजनिक क्षेत्रको जग्गा तथा अन्य क्षेत्रमा समेत संभाव्यताका आधारमा जडिबुटी खेतीकोविकासलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।

.१७ राजमार्ग, सहायक मार्ग तथा कृषि⁄ग्रामिण सडकहरुको आसपासका क्षेत्रहरूमा विकासगरिने कृषिजन्य व्यावसायिक पकेटहरुको लागि वजार सन्जाल विकास तथा विस्तार गरिनेछ।

३.१८. कृषि उद्योग व्यवसाय प्रवर्द्धनको लागि उत्पादन थलो नजिक संकलन केन्द्र र शहरी क्षेत्रमासंगठित थोक तथा खुद्रा बजार सुनिश्चित गर्न निजी तथा सहकारी क्षेत्र समेतको आर्थिकतथा व्यवस्थापकीय सहकार्यमा कृषि बजारहरूको विकास, विस्तार तथा व्यवस्थित गरिनेछ ।

३.२० निजी एवं सहकारी क्षेत्र तथा स्थानीय निकायहरूको साझेदारीमा कृषि बजार तथा कृषिव्यवसायसंग सम्बन्धित सूचना प्रणालीको विकास, विस्तार र प्रवाह गरिनेछ ।

३.२१ कृषि वस्तुहरुको वजारमा प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणको सिर्जना गरी वजार प्रक्रियावाटै मूल्यनिर्धारण हुने प्रणालीलाई प्रोत्साहित गरिने छ । यस कममा संगठित कृषि थोक बजारस्थलहरुमा संभाव्यताका आधारमा अक्सन (Auction) लगायत उपयुक्त मूल्य निर्धारणविधि लागू गरिनेछ ।

३.२२ कृषि वजारहरुबाट स्थानीय निकायले व्यावसायीहरुबाट उठाउने गरेको शुल्क⁄स्थानीय करमध्येबाट कम्तिमा २०प्रतिशत रकम सोही वजारको निर्माण, सुधार तथा प्रबर्द्धन कार्यमाखर्च गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

३.२४ व्यावसायिक उत्पादन पकेटसंग आवद्धित हुने गरी सहकारी संस्था, कृषक समूह, गैरसरकारी संस्था तथा व्यापारी लगायतका उद्यमीले ग्रामिण क्षेत्रमा सम्भाव्यताको आधारमाकृषि उपज संकलन केन्द, प्रशोधन केन्द्र एवं पशुपंक्षी वधशाला स्थापना गर्न चाहेमा प्राविधिकसहायता उपलव्ध गराउनुको साथै भौतिक निर्माणको (जग्गा वाहेक) लागि केही सहयोग

उपलव्ध गराइने छ ।

३.२५. शीत भण्डार (Cold & Frozen Storage, Cold Chain, Cold Chamberand Chiling Vat), कृषि थोक बजार एवं संकलन केन्द्र र पशु बधशालाको संचालनमालाग्ने विद्युत महशुलमा उद्यम/व्यवसाय स्थापनाको १० बर्षसम्म २५% रकमअनुदान दिइने|

३.२६. प्राङ्गारिक खेती प्रविधिद्धारा उत्पादित कृषिवस्तुहरूको गुणस्तर प्रमाणीकरण गरी कृषिव्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।

३.२७ विउ विजन, विरुवा, पशुपंक्षी र खाद्य तथा कृषि वस्तुको आयात निर्यातमा प्रमाणिकरणकोव्यवस्थालाई सुदृढ र सक्षम वनाईने छ ।

३.२८ परम्परागत स्थानीय कृषिवस्तु एवं मौलिक प्रविधि (IndegeneousKnowledge/technology) हरूको पञ्जीकरण गरी प्रबर्द्धन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।

३.३१ कृषिजन्य उद्योगलाई राष्ट्रियस्तरमा प्राथमिकता प्राप्त उद्योगको रुपमा मान्यता दिईसोहि अनुरुपका सुविधा प्रदान गरिनेछ ।

३.३२ करार खेतिमा प्रयोग हुने जग्गामा मोहीयानी नलाग्ने व्यवस्था गरिने छ ।

३.३३ संचालित उद्योगहरुमा स्थानीय कच्चा पदार्थको प्रयोगलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।

३.३४ कृषि उत्पादन पकेट /कृषि वृहत उत्पादन क्षेत्र (Growth Center)मा आधारित वस्तुकोनिर्यात तथा वजार प्रबर्द्धनमुखी व्यवसाय खोल्न संभाव्यताको आधारमा उपयुक्त प्रविधिसहयोग प्रदान गरिने छ ।

३.३७ कृषि व्यवसायसंग सम्वन्धित निकायहरु वीच समन्वय गर्न र नीतिगत एवं कार्यान्वयनस्तरमा आइपरेका वाधा कठिनाइहरुको समाधानमा पहल गर्न कृषि विकास समितिहरुलाई परिचालन गरिने छ । यस समितिमा नीजि क्षेत्रको सहभागितालाई वृद्धि गरिने छ ।

३.३८ कृषि वजार विकासको नीति र योजना अनुकुल हुने गरी सहकारी संस्था , गैर सरकारीसंस्था, स्थानीय निकाय, सहकारी वा नीजि क्षेत्रवाट कृषि वजार पूर्वाधार विकासमा लगानीगर्न प्रस्ताव आएमा यस्तो पूर्वाधार विकास गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।,

३.३९ नेपालमा विकास भएका र हुने कृषि उपज वजार स्थलहरुवाटै स्रोत परिचालन गरीउनीहरु बीच समन्वय, पूर्वाधार तथा क्षमता विकासमा योगदान पु-याउन कृषि व्यवसायप्रबर्द्धन कोषको गठन गरिने छ । यस कोषमा प्रत्येक वजारले वार्षिक खुद आयको २प्रतिशत रकम जम्मा गर्ने व्यवस्था गरिने छ । यस कोषको संचालन गर्न वजार संचालकसमितिको संलग्नतामा संचालक समिति गठन गरिने छ ।

३.४० नीजि क्षेत्र, सहकारी वा गैर सरकारी संस्था वा सरकारी स्वामित्वमा रहेको जग्गामा नीजि/ गैर सरकारी तथा सरकारी निकायको सहकार्यमा कृषि वजारको पूर्वाधारको संभावनादेखिएमा सार्वजनिक-निजी, साझेदारीमा पूर्वाधार विकास गर्ने प्रणालकिो विकास गरिने छ ।

३.४१ व्यावसायिक कृषिसंग सम्बन्धित वाली उत्पादन, पशुपालन, वजार व्यवस्था तथा कृषिउद्योगहरुको वीमा गराउने व्यवस्थाको विकास गरिने छ ।

३.४२ कृषि व्यवसाय संवन्धी नीतिगत वाधा कठिनाईहरुको समाधानमा पहल गर्न र नीतिगतसुधारका लागि सरकारलाई सुझाव दिन सरकारी तथा नीजि क्षेत्रको संलग्नतामा रकृषि नीतिमा उल्लेख भए अनुरुप उच्चस्तरीय कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन समितिको व्यवस्थागरिने छ। उक्त समिति अनुसूचि १ मा दिए वमोजिम हुने छ।

३.४३ यस नीतिलाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा **कृषि विकास शाखाले** आवश्यकता अनुसार कार्यविधि बनाईलागू गर्ने छ।

३.४४ यस नीतिमा उल्लेख भएका कुराहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन, समन्वय र अनुगमन गर्नएक समितिको व्यवस्था गरिने छ।

४. नीति तथा कार्यक्रम

- यस गाउँपा लका अन्तरगर्त ल क्षत वर्ग पहिचान गरि समुह गठन गरि र गठित कृ ष समुहको लक्ष्य ,उदेश्य र एक व्यक्ति एक समुहमा आधारमा समुह पुनर्गठन गरिने छ
- यस गाउँपा लका मा गठित कृ ष समुहलाई अन्तर कृषक समुह प्रतियो गता कार्यक्रम संचलान गरिने छ
- उत्कृष्ट कृषक समुहका सदस्यको प्रतियो गता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ
- गाउँपा लका स्तरीय वश्व धान दिवस तथा वश्व वातावरण दिवस कार्यक्रम संचालन गरिने छ
- कृषक समुह को मनोवल उच्च राख्न र उत्पादन क्षेत्रमा प्रतिस्पर्धा वनाउन कृ ष मेला प्रदशनी गरिने छ
- प्रत्येक वडामा गठन भएका कृषक समुह लाई कृ ष शक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ
- कृषक को क्षमता वृद् धको ला ग व भन्न क समका ता लम ,गोष्ठी ,भ्रमण लाई प्रभाकारी वनाउन आवश्यक व्यवस्था मलाइने छ
- वउ वजन आत्मनिर्भर कार्यक्रम संचालन गरि उन्नत वउ कट वतरण को ला ग कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- 'अर्गानिक खेतीमा वृद्धि,**कनकासुन्दरीको** सम्बृद्धि ' भन्ने नारालाई साकार तुल्याउन रैथाने प्रजातिका कृषि बाली उचित संरक्षण र प्रबर्धन गर्दै अर्गानिक उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको लागि **कनकासुन्दरी** अर्गानिक कृषि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ।
- अर्गानिक कृषि उत्पादनको प्रबर्धन, विकास र कृषिलाई आधुनिकीकरण गर्दै रोजगारी सिर्जना गर्नको लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, सहकारी, निजी तथा अन्य संघ संस्थाहरूसँगको साझेदारीमा **गाउँपा लका**स्तरमा जैविक मल, जैविक विषादी र कृषि औजार सहज व्यवस्थापनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ।
- व्यावसायिक कृषकहरूलाई उत्पादनमा प्रतिस्पर्धाको वातावरण सिर्जना गरी उत्पादन बृद्धि गर्ने उद्देश्यको लागि उत्पादन तथा प्रतिफलमा आधारित कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम लागू गरिने छ। यसका लागि कृषक समूह, सहकारी र निजी फर्म सञ्चालन गर्ने व्यवसायीहरूलाई निश्चित कार्यविधि र मापदण्ड बनाई उत्पादनको परिमाण र सिर्जना गरिएको रोजगारीको आधारमा सञ्चालन गरिने छ।
- कृषकहरूलाई उनीहरूको घरदैलोमा गई आवश्यकता र औचित्यका आधारमा साना किसान लक्षित किसान सरकार हातेमालो कार्यक्रम मार्फत सीप, सेवा र प्रविधि उपलब्ध गराइनेछ। **र यस गाउँपा लका सम्पूण** वडाहरुमा **कृषकको वर्गीकरणगरि यसै** अनुरुप **कार्यक्रम संचालन गरि** पचास किसान एक उत्प्रेरकको नम्स अगाडि ल्याइने छ।
- ' हाम्रो उत्पादन हाम्रो शान, कृषि पेसालाई गरौं सम्मान ' भन्ने नारालाई सार्थक तुल्याउन योगदानमा आधारित व्यावसायिक कृषक पेन्सन कार्यक्रम लागू गरिने छ। यसका लागि आवश्यक मापदण्ड र कार्यविधि तयार गरी संघीय र प्रदेश सरकारसंगको सहकार्यमा नमुना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
- विषादी मुक्त **गाउँपा लका** निर्माणको उद्देश्यलाई सार्थक बनाउन सम्पूर्ण खाद्यजन्य पदार्थहरूमा विषादी न्यूनीकरणको लागि किसान साझेदारी एग्रोभेट संचालनको ठोस कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- एकीकृत नमुना कृषि उत्पादन कार्यक्रम अन्तर्गत हरेक वार्ड स्तरमा कृषि पूर्वाधार र प्राविधिक सहितको एकवार्ड, एक नमुना कृषि पकेट कार्यकम सञ्चालन गरिने छ।साथैएक वडा एक नमुना फार्म कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- कृषि तथा पशुपंक्षीजन्य उत्पादनको भण्डारण गर्नको लागि गाउँपा लकामा ५ मे टन क्षमताको सोलार शीत भण्डारको निर्माणको ला ग पहल गरिने छ
- कृषकहरूको लागत जोखिम न्यूनीकरण गर्नको लागि कृषि तथा पशुपंक्षी बीमालाई प्रभावकारी बनाइने छ। यसरी बीमा गर्दा लाग्ने शुल्कको ७५ प्रतिशत अनुदान दिइने छ। यसका अतिरिक्त कृषि तथा पशुपंक्षीमा हुने आकस्मिक क्षति व्यवस्थापन राहत जोखिम सहयोग कार्यक्रम समेत सञ्चालन गरिने छ। साथै कृषक र भौतिक संरचना विमामा विशेष सहयोग गरिने छ।
- गाउँपा लकाको माटो परिक्षण कार्यलाइ निरन्तरता दिदै अभियानात्मक रुपमा अगाडि वढाइने छ।
- 'कृषि पूर्वाधार, सुनिश्चित बजार'कार्यक्रमको लागि कृषि सडक, कृषि सिंचाई, कृषि उपज संकलन केन्द्र, हाट बजार, कोल्ड स्टोर ,सेलार स्टोर तथा रस्टिक स्टोर,ड्रायर हाउसस्थापनार मेटल वन वतरणआदिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरीने छ।
- अन्य सरकारी तथा गैर सरकार संग सहकार्यको ला ग सवै नागरिकलाइ कृषि पेशामा संलग्न गराइ गाउँपा लकाकोसमृद्धिको मुख्य आधारको रुपमा लिइने छ। यो कार्यक्रम लाइ मागमा आधारित व्यावसायिक कृषि विकास साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। यसका लागि कृषक, कृषक समूह र सहकारी तथा कृषि फर्मसँग व्यावसायिक योजना र प्रस्तावका आधारमा छनोट गरिने छ।
- प्रदेश तथा संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा 'एक वडा एक कृषि तथा पशु प्राविधिक' को नीति लागू गरिने छ।
- अर्गानिक कृषि उत्पादनको नीति बनाई प्रदेश सरकार संगको सहकार्यमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।
- विशेष कार्यक्रम मार्फत कृषिको विविधीकरण, आधुनिकीकरण र बजारीकरणको प्रबर्धन गर्दै कृषि पर्यटन क्षेत्रको रुपमा विकास गरिने छ ।
- कृषि क्षेत्रको विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिँदै नगदे वाली, प्याज, लसुन, मह, च्याउ, पुष्प,, केशर, बदाम जस्ता स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधन तथा बजारीकरणमा जोड दिइने छ।
- अधक्ष्यउत्कृष्ट कृषि पुरस्कारको स्थापना गरी उत्कृष्ट कृषक,कृषक समूह, कृषि फर्म र सहकारी संस्थालाई पुरस्कृत गरिनेछ।
- मागमा आधारित स्याउ,, अनार, ओखर लगायतका फलफूलका बिरुवाहरू सहुलियत दरमा पकेट क्षेत्रका विभिन्न कृषक, किसान समूह, कृषि फर्म र सहकारीहरूलाई लगाउन प्रोत्साहन गरिने छ।
- भूमिहीन परिवारलाई जमिन भाडामा लिई समूहमा आधारित व्यवसायिक खेती गर्न एक पाइलट परियोजना सञ्चालन गरिने छ। यस कार्यक्रम अन्तर्गत मल, बीउ, सिंचाई आदिमा अनुदानको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिने छ।
- यस पा लकामारहेका सम्पूर्ण निजि ,सामुदायिक,सरकारीआदिवाझो जग्गामाफलफुलवाली,तरकारी वाली ,अन्नवालीर उच्च मूल्यकावाली लगाउने व्यक्ति,कृषक समुह ,सहकारी को मापदण्डर कार्य व ध तयार गरि ९० % अनुदानउपलब्ध गरिने छ ।

दष्टब्य:

(क) कृषि शब्दले बाली, वागवानी, पशुपन्छी, माछा आदि कृषिका सबै उप-क्षेत्रसंग सम्बद्धउत्पादन, उद्योग एवं व्यवसायहरु समेत जनाउँछ।

(ख)कृषि व्यवसाय भन्नाले वाली, वागवानी, पशुपन्छी, माछा आदि कृषिका साथै उप-क्षेत्रसंग सम्बद्ध व्यावसायिक उत्पादन, वेचविखन र प्रशोधन सम्वन्धी कार्यहरुलाई जनाउँछ।

(ग) Growth Center भन्नाले उपलब्ध हावापानी, माटो, भू-वनोट तथा वजार सम्भाव्यताकाआधारमा कुनै खासबाली/वस्तुको व्यावसायिक रुपमा विकास गर्न निर्धारित बृहत क्षेत्र।

(घ)Special Economic Zone भन्नाले आर्थिक सम्भावनाका आधारमा निश्चितउत्पादन/प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग तथा निर्यात सम्बन्धी कार्य गर्न विकसित सुविधायुक्त स्थान/क्षेत्र।

ड) Commercial crop / Commodity Production Area भन्नाले व्यावसायिक प्रयोजनकालागि खेती गरिएको बाली तथा तत्सम्बन्धी खास बाली/वस्तु उत्पादनको क्षेत्र ।

च) Organic / Pesticide –free Proudction Area भन्नाले कृषि उपज उत्पादन क्षेत्र जहांरासायनिक मल, विषादी, वनस्पति बृद्धिजन्य हरमोन आदिको प्रयोग नै नगरी उत्पादनगरिन्छ ।

छ) Agri Product Export Area भन्नाले बैदेशिक बजारको मागको आधारमा कृषि उपजउत्पादन गरिने क्षेत्र जसको उत्पादन उपभोक्ताको रुचि तथा माग भएको वस्तुको गुणस्तर

अनुसार तयार गरी निर्यात गरिन्छ ।

) Indegeneous Knowledge / Technology भन्नाले परम्परागत रुपमा प्रयोग गरिदैंआएका ज्ञान, शिप, तथा प्रविधि जसको स्थानीय स्तरमानै विकास र विस्तार भएकोमानिन्छ ।

अनुसूचि १

(दफा ३.४२ सँग सम्वन्धित)

कृषि व्यवसाय प्रबर्द्धन समितिको संरचना देहाय वमोजिम हुनेछ :

१। गाउँपा लका प्रमुख – अध्यक्ष

२। पा लकाउप प्रमुख – सदस्य

३। प्रमुख प्रशासकीय अ धकृत - सदस्य

४। वडा अध्यक्ष मध्ये वाट १ जना - सदस्य

५। आ र्थक वकास स मति संयोजक – सदस्य

६। कार्यपा लका महिला सदस्य – सदस्य

७ कार्यपा लका द लत सदस्य – सदस्य

८। कृ ष वकास स मति मध्ये वाट १ जना सदस्य – सदस्य

९। उधोगवा णज्य संघ प्रतिनि ध– सदस्य

१०। प्रशासन शाखा प्रतिनि ध —सदस्य

११। पशुपंक्षी शाखा प्रमुख – सदस्य

१२। कृ ष वकास शाखा प्रमुख – सदस्य सचिव

मनोनित सदस्यको कार्यकाल ५वर्षको हुनेछ